

NARODNI LIST

Glasilo narodne demokracije za mariborsko oblast.

Telefon št. 276 - Cek. račun št. 12653
O Cene inseratom po dogovoru. O
Rokopisi se ne vračajo. - Reklama-
cije (nezaprte) so poštnine proste.

IZHAJA VSAK PETEK
Uredništvo in upravništvo „Narodnega lista“ je v Mariboru,
Jurčičeva ulica št. 4

Naročnina: Mesečno D. 125, četrtletno
Din 3.75, polletno Din. 7.50, celoletno
Din. 15. Izven SHS 20 Din. Naročnina
se plačuje naprej

Štev. 29

V Mariboru, v petek 1. decembra 1922.

Leto I.

Kako klerikalci farbajo ljudstvo?

S skoro čarovniško spretnostjo skušajo klerikalci igrati svojo politiko dveh ali še več obrazov. Posrečilo se jim je prikrojiti svoje strankino organizacijo za razne sloje in vedno uravnavajo svoj plašč po vetru, ki veje iz teh stanov: za kmeta delajo kmečko, izvozniško, za delavce konzumentsko politiko itd. Najtežje kmečke milijonarje in najsiromašnejše delavce, tovarnarje — vse imajo na svoji vrvi in za vsakega imajo ob primernem času pripravljeno svoj cukercik. Pa ne samo to. Oni so, če treba, monarhisti, če treba, republikanci, in če treba še drugače, tudi anarhisti. Cediijo se same krščanske ljubezni v besedah, če pa kaže, pa dajo tudi ukaz, da se postreli nekaj stavkujočih delavcev, kakor pred dvema leti v Ljubljani.

Svojo dvoličnost so zopet jasno pokazali nedavno, ko se je v narodni skupščini govorilo in razpravljalo o boju proti draginji in o izvozu naših svinj. Ko se je pričela naša valuta dvigati, je demokratski minister dr. Žerjav napel vse sile, da bi zaustavil tudi do takrat vedno naraščajoči val draginje. Izdal je odredbe, s katerimi je marsikje zadel v sršenovo gnezdo tistih ljudi, ki ljudstvo samo izkoriščajo. To je dokaz, da dr. Žerjav hodi po pravi poti in da je zadel pravo smer. Ko je bilo videti prve uspehe dr. Žerjavove protidraginjske borbe, so pa naenkrat zavreli vsi tisti, ki so z izvažanjem živil iz države hoteli najvažnejše ljudske potrebe držati še vedno na prejšnji višini ali pa jim cene še celo dvigniti. Klerikalni agitatorji so šli na kmete in začeli bujskati in šuntati kmečko ljudstvo proti meščanom, češ, da ti držijo draginjo in da ne privošči kmetom, da bi lahko drago pro-

dajali svojo živino. Šli pa so tudi med delavce in jim pripovedovali, da je kmet tisti oderuh, ki z visokimi cenami za svoje pridelke hoče izsiliti iz žepov revežev zadnjo paro in ga pognati v obup.

Pri tem svojem hinavskem postopanju pa so se končno grdo ujeli. Glavno glasilo slovenskih klerikalcev je v št. 250 poročalo, da je njihov poslanec Brodar v imenu klerikalne kmečke zveze vložil na vlado zahtevo, da se odpravi izvozna carina na živino in prašiče. Istočasno pa je — kakor pravi sam »Slovenec« — klerikalni poslanec Gosar interpeliral ministra Žerjava in zahteval, da se ne sme niti odpraviti niti znižati carina na izvoz živine in prašičev, ker bi sicer zopet bila na stečaj odprta vrata naraščajočemu velu draginje.

Brodar in Gosar sta oba člana klerikalnega kluba poslancev in vendar sta isti dan vložila na vlado zahteve, ki si temeljno nasprotujejo. Dvojno je mogoče: ali so se klerikalni generali pozabili sporazumeti ali pa smatrajo svoje ovčice za tako bedaste in neumne, da niti opazile ne bodo, kako klerikalna hinavska politika kaže istočasno dva popolnoma različna obraza. Boljšega dokaza za svojo demagogijo, za svoje zapeljavanje ljudstva klerikalci niso mogli podati kakor baš s tem svojim nastopom. Kdo še hoče boljši dokaz, kako je vse klerikalno početje samo komedija in pesek v oči? Ali ne bodo tudi najbolj slepi končno videli, da gre klerikalcem samo za to, da — četudi z največjo lopovščino — obdržijo oblast nad nevednim ljudstvom in ga izkoriščajo v svoje strankarske svrhe?

Politični pregled.

Jugoslavija. Minuli teden je zavladovala v političnih krogih radi napovedanega prihoda Hrvatskega bloka v Beograd velika živahnost. Hrvatski blok se je z vso resnostjo pripravljaj na ta že dolgo napovedani pohod v Beograd. Vršila so se pogajanja in posvetovanja, ki pa so rodila le en sad, to je izključitev hrvatske stranke prava (Frankovcev) iz Hrvatskega bloka. Glede prihoda v Beograd pa si je Radić zopet »premislił« ter ga še za nekaj časa »odložil«. Radikalci pripravljajo računajoč s prihodom Hrvatskega bloka novo vladno krizo. Radikalni klub je imel te dni posvetovanje, na kateri je pooblastil ministrskega predsednika Pašića, da v ugodnem trenutku izzove vladno krizo. Te prilike tudi naši klerikalci niso marali zamuditi. Dr. Korosec je obiskal ministrskega predsednika Pašića ter z njim konferiral o vstopu klerikalcev v vlado, da bi si na ta način zasigural kak ministrski stolček. Klerikalcem je že očitno dolga čas po vladi. Račun jim je seveda prekrižal Radić, ki jo svoj prihod v Beograd zopet odgodil.

Bolgarija. V Bolgariji se je minule dni vršilo ljudsko glasovanje glede krivde ministrov, ki so bili na vladi za časa svetovne vojne. Glasovanje je izpadlo usodno za obtožene ministre. Vladne stranke so razvile živahno agitacijo za njih obsodbo in tako se je 60% prebivalstva izreklo za obsodbo obtoženih ministrov. Kazen bo določila vlada.

Grčija je te dni doživela zopet novo vladno krizo. Del revolucionarnih ministrov je odstopil. Kraljeve ministre, ki so bili obtoženi, da so zakrivali poraz grške armade v Traciji, so postavili pred izredno vojno sodišče, ki jih je razen dveh obsodilo vse na smrt. Smrtna obsodba se je takoj po obsodbi izvršila. Razen smrtnih kazni so obsodili obtožene ministre tudi na denarne globe v znesku od 200.000 do 1 milijon drahem.

V Nemčiji je po odstopu kabineta prevzel vlado Cuno ter sestavil uradniški kabinet, kateremu pa ne prerokujejo dolgega življenja. Govori se, da se pripravljajo v Nemčiji nov preobrat. Na površju sta dve struji: komunistična in pa monarhistična. Komunisti imajo premoč v Berlinu, dočim se monarhisti zbirajo na Bavarskem.

Italija. Mussolini še vedno podaja razne izjave, ki vedno bolj razočarajo njegove lastne pristaše. Te dni je predložil zbornici vladno izjavo, ki pa jo je morala zbornica skoraj brez debate sprejeti, ker fašisti nikogar niso pustili do besede. Ravno tako je vsilil parlamentu svoje davčne in druge reforme, s katerimi dobi vlada pooblastilo, da dve leti gospodari po svoje in še le potem položi račun o svojem delu. Kljub vsemu fašistovskemu terorju vlada v Italiji vedno večje nezadovoljstvo z Mussolinijevo vlado.

Lausanska konferenca dosedaj še ni dosegla nobenih uspehov. Turški zastopnik Ismed paša nastopa zelo samozavestno in stavi vedno nove zahteve, ki večkrat spravijo zaveznike iz

ravnotežja. Te dni je dospela tudi ruska delegacija pod vodstvom Rakovskega. Turki so pričakovali, da jih bodo Rusi v vseh vprašanih podpirali. Zato so bili vsled izjav ruske delegacije ki se noče vmešavati v turške notranje zadeve, precej razočarani. Prve dni je posebno silil v ospredje Mussolini ter je imel povsod prvo besedo. Končno pa je začelo njegovo vsiljevanje presedati tudi zaveznikom, ki so mu dali razumeti, da ni vse tako, kakor si on predstavlja. Važno vlogo na lausanski konferenci igra naša delegacija pod vodstvom zunanjšega ministra dr. Ninčiča. V skoraj vseh doslej nastalih sporih je posredoval dr. Ninčič ter privedel nasprotnike do sporazuma. Prava pogajanja se bodo pričela še le sedaj po prihodu ruske delegacije.

Razkol v italijanski klerikalni stranki. Kakor poročajo italijanski listi, je prišlo med italijanskimi klerikalci, takozvanimi »popolari«, do razdora. Znano je, da so bili dosedanjí voditelji italijanske klerikalne stranke najprej papeževci in šele potem pristaši države in naroda. To pa ni ngajalo nacionalnejšim pristašem, ki so se sedaj odcepili ter ustanovili nacionalne ljudsk strank. Razcepitev popularovcev v Italiji je velikega pomena in nov tpeh — fašistov, kajti to je pravzaprav njihovo delo. Ko so razbili in oslabilii socialiste, so se spravili nad najmočnejšo italijansko stranko — nad popularovce ter na diplomatičen način razbili tudi te.

Občni zbor Samostojne kmetijske stranke se je vršil 27. t. m. v Ljubljani. Govorili so poslanci Rajar, Majcen, Drogenik, Kušar, Mermolja, minister Pucelj in šef kmet, oddelka Sanein. Občni zbor je izrekel poslancem zaupanje; za revizijo ustave se je izrekel le pogojno, če bi ne izzvala novih ustavnih bojev in če bi bila revidirana ustava izdelana v smislu programa SKS; glede izvoza se je občni zbor pač izrekel za prost izvoz kmetijskih pridelkov, vendar pa ni naročil ministru Pucelju, naj izvaja konsekvence, če ne prodre, ampak je bil izvoljen poseben odbor strokovnjakov, ki naj izdela minimalne zahteve stranke glede izvoza svinj. Torej se bo minister Pucelj zadovoljil z kompromisno rešitvo vprašanja izvoza ali s takozvano srednjo linijo.

Za občino Ljubljansko se bje še zadnje dni do 3. dec, ko so volitve, ljut boj. Vsa znamenja kažejo, da izide demokratska stranka zmagovito iz volilnega boja. Zajedničarji po »Slov. Narodu« naravnost nečuvno napadajo demokratske voditelje dr. Žerjava, dr. Kukoveca in druge; njihovi prostaški osebni napadi stoji danes že globlje ko psovanje mariborske »Straže«, ki je vendar dozdaj bila vzor časnikarske kloake. »Slov. Narod« si seveda tudi ne more kaj, da ne bi v vsaki številki lopnil tudi po nas Mariborčanih in po naši mariborski oblasti, dasi smo mi pustili že dolgo časa »Sloven, Narod« na miru, kakor smrdeči kup ob cesti. Naravno je, da bo tudi nam končno potrpljenje pošlo. Za danes samo povdarimo: demokrat, ki še z naročanjem podpira »Slov. Narod«, ni vreden imena demokrat. List, ki je proti mastnemu plačilu »Jadranske banke« objavljaj in še objavlja najostudnejše pamflete proti demokratskim voditeljem, mora izginiti iz vseh demokratskih hiš.

Sklepi Hrvatskega bloka, ki je imel v soboto plenarno sejo, so: Pred-

sedstvu Radićeve stranke se dajejo proste roke glede pogajanj s predstavnikii Srbov. Izključitev Frankovcev se potrdi. Zahteva se sestava vlade narodne koncentracije in sporazuma s Hrvatii. Razpisati se morajo nove volitve. — Radić je izjavil, da ne pojde poprej v Beograd, dokler ne pade sedanja vlada. Značilno je, da je bil odpovedan za nedeljo nameravani sestanek v Brodu.

Obsodba zveze socialistov s klerikalci v Ljubljani. Kakor znano, se je dr. Peričeva skupina soc. dem. stranke v Ljubljani (Zarjani) za obč. volitve zvezala s klerikalci in komunisti. Glavni odbor SSJ za Jugoslavijo objavlja v svojem glasilu »Radničke Novine« od 17. t. m. razsodbo, v kateri to koalicijo najostreje obsoja in zahteva, da skupina krog »Zarje« izvaja nujno posledice.

Kongres nemških irredentistov na Dunaju. Nemški irredentizem se skuša vedno bolj organizirati. Posebno za češkoslovaške dežele obstojajo že močne izrazito irredentistične organizacije, kakor »Die Auslandsgemeinschaft der Sudetendeutschen«, »Hilfsverein für Deutschböhmen und Sudetenländer« itd. Te organizacije sklicujejo sedaj za 3. dec. na Dunaj kongres irredentistov. Iz programa je razvidno, da se vrši na predvečer, to je 2. dec. v mestni posvetovalnici velik manifestacijski shod za »nedoločene« brate, na katerem bodo govorili pred vsem zastopniki Nemcev na Češkoslovaškem, ki bodo orisali »suzlenstvo«, katero morajo prenašati v tej slovanski državi, dalje pa tudi zastopniki Nemcev v drugih nemških državah, se veda tudi v Jugoslaviji. Dne 3. decembra se vrši kongres, združen z občnim zborom irredentističnih organizacij. Kongresa se vdeležijo tudi zastopniki vsenemških borbenih organizacij iz Nemčije in Avstrije. Kakor izgleda, se Nemci še dolgo ne bodo odrekli svojih visokoletečih načrtov o prodiranju Nemštva na vzhod in na jug.

Rusija išče stikov z našo državo. Delegat sovjetske Rusije na lausanski orientski konferenci, Vorovski, je te dni posetil našega zunanjšega ministra dr. Ninčiča ter mu naglasil obojestransko potrebo zbliznanja odnošajev med Rusijo in Jugoslavijo. Predlagal je, naj bi se med obema državama čimpreje vzpostavili normalni odnošaji. Ninčič, ki za kake pregovore s sovjetsko Rusijo ni imel nikakih instrukcij od beogradske vlade je izjavil, da bo to takoj sporočil v Beograd ter zabil za navodila in eventualna pooblastila.

Izmirjenje v kraljevski rodbini, t. j. med kraljem Aleksandrom in kraljevičem Jurjem je očitno v polnem obsegu doseženo. Dne 23. t. m. je bil kraljevič ponovno na obedu pri kralju, s čemer se je pred celim narodom manifestiralo izmirjenje. Tako je zginila končno z dnevnega reda v naši javnosti dovolj mučna afera, ki so jo nasprotniki države obilno izražali v svoje namene. Ugled dinastije je brez dvoma ojačen, s tem pa je ojačeno tudi naše državno in narodno edinstvo. — Republikansko gibanje, ki je seveda tudi afero izrabilo v svoj prid, je sedaj izgubilo veliko hrane — in celo v hrvatskem delu naroda Radićevo republikanstvo izginja vedno bolj in bolj. Sedaj bo še bolj.

Širite Narodni list!

Domače vesti.

— **Novi stanovanjski zakon.** Finančno-gospodarski ministrijski odbor je na svoji seji 22. t. m. razpravljalo o raznih zakonskih predlogih, ki jih je stavil minister za socialno politiko dr. Gregor Žerjav. Med drugim se je razpravljalo tudi o novem stanovanjskem zakonu, ki stopi v veljavo s 1. januarjem prihodnjega leta. Finančno-gospodarski ministrijski komite je sklenil, da bo novi zakonski osnutek predložil ministrskemu svetu s predlogom, naj ostanejo glede najemnine še nadalje v veljavi dosedanje določbe. Te določbe naj se spremene le v toliko, kolikor to dopušča materialno stanje najemnika. Tako predlaga finančno-gospodarski ministrijski odbor, naj se izločijo iz zakonske zaščite oni najemniki, ki imajo mesečno nad 25.000 dinarjev dohodkov ali ki plačajo tem dohodkom odgovarjajoči davek. Teh naj zakon ne štiti več, temveč je njihovo najemninsko razmerje stvar sporazuma s hišnim posestnikom. Novi zakon določa nadalje, da se smejo rekvirirati stanovanja izključno le za državne uradnike, ki prihajajo iz notranjosti države ter za one stranke, ki so postale vsled razpada ali podiranja starih stanovanjskih hiš brez stanovanja. Tretja zelo važna določba novega stanovanjskega zakona je ta, da se lahko po 1. jan. prihodnjega leta poviša najemnina za trgovske in druge lokale, hotele itd. toda največ na dvanajstkratno višino predvojnega najemnine. Pri tem je razen tega upoštevati kraj in premoženjske razmere najemnika. Novi stanovanjski zakon bo torej v marsičem v prilog hišnim posestnikom, nikakor pa ne izroča materialno šibkejših najemnikov izkoriščanju hišnih posestnikov, kakor so to skušali razkričati razni klerikalni in socialistični demagogi. Najemniki ostanejo torej še nadalje v zaščiti zakona in tudi najemnina bo ostala, kakor sedaj in se torej ni bati od socialistov napovedane stanovanjske revolucije.

m **Važno za vse delodajalce.** (Uradno.) — Delodajalce opozarjamo tem potom vnovič na § 102. zakona o zaščiti delavcev (Uradni list z dne 13. VII. 1922, št. 74), ki določa, da morajo delodajalci nabavljati svojo delovno moč predvsem po državni borzi dela. To se pravi, da mora vsakdo, ki potrebuje kakršnokoli delovno moč — moške in ženske — (dninarji, tovarni delavci, slugi, pisarniško osebje, trgovsko osebje itd.) to prijaviti državni borzi dela, ne

pa da oddaja prosta mesta kar sam pod roko. Istotako mora prijaviti vsak delodajalec državni borzi dela, če odpusti več ko 5 delavcev naenkrat. Zakon o zaščiti delavcev je v veljavi že od 28. II. 1922, in je bilo torej časa dovolj, da se je mogel pončiti vsakdo o njegovih določbah. Kdor bo ravnal še odslej protivno temu zakonu, bo kaznovan glede prestopka § 102 pa § 122, točka 7, iste ga zakona, z globo 50 do 3000 dinarjev, ob ponovni kršitvi poleg denarne kazni še z zaporom do 1 meseca. — Državna borza delav Mariboru. Šef: Jože Stabej.

m **Za decembersko porotno zasedanje v Mariboru** je vloženi že dozdej 14 obtožnic, prilično toliko slučajev pa je še v preiskavi. Zasedanje bo torej zopet zelo dolgo trajno. Zoper prevladujejo grdi umori. Par slučajev je od celjske porote, kjer vsled premalega števila slučajev odpade tudi decembersko zasedanje. Predsednik porotnega sodišča bo dvorni svetnik g. dr. Jakob Toplak, njegovi namestniki pa: dvorni svetnik Jos. Fon, viš. dež. sod. svetniki Aleks. Ravnikar, Josip Sterger in Fran Posega ter dež. sodni svetnik Janko Guzelj. Kot glavni porotniki so izrzbani: Gmainer Jožef, pos. in župan, Sp. Duplex; Knuplš Ivan, pos. Vodole; Prelog Fran, pos. Fram; Bračko Friderik, pos. Vodole; Černej Karl, pos. Fram; Bruncek Jožef, pos. Rošpoh; Peklar Alojz, pos. in kovaški mojst. Krčevina 128; Čas Maks, pos. in trg. Javrnik (Brezno); Zagajšek Franc, pos. Muta 20; Drašak Lenart, pos. Sp. Gasteraj; Jurše Janez, pos. Log (Lobnica); Kostanjšek Ivan, pos. in trg. Sv. Martin pri Vurbergu; Rajh Alojzij, Ljutomer; Forstnarič Anton, gostilničar Pobrežje 67; Čepe Anton, pos. Jelovec 28; Lipovec Franc, pos. Cezanjevi 18; Kosajné Blaž, kovaški mojster Pušenci 7; Izlakar Filip, trgovec Ormož; Fras Martin, pos. Flekušek 10; Novak Simon, pos. Bohova; Krajnc Franc, pos. in trg. Sv. Martin pri Vurbergu; Grubelnik Alojz, pos. in trg. Št. Janž II, št. 5; Marčič Anton, pos. in strojar Sl. Bistrica 48; Vešnik Anton, pos. in župan Zg. Hoče 28; Škof Gregor, velep. in župan, Krčevina 67; Pečnik Franc, spediter, Ptuj, Aškerčeva ul. 18; Meško Anton, pos. Trgovčič 17; Muzek Ignac, pos. Sp. Breg 51; Dreisibner Kasper, pos. Selnica ob Dravi 36; Belec Franc, župan, Vintarovec 33; Šantl Jožef, pos. Žitečka vas 68; Jandl Anton, zidarski mojster, Ljutomer; Potočnik Anton, gostilničar, Fram; Šrbinek Jurij, pos. Grušova 9; Brez Anton, pos. Tibolci 20;

Kossar Karl, pos. in mesar, Ptuj, Srbski trg. Kot nadomestni porotnik pa: Horvat Anton, mesar, Ferk Alojz, žganjetoč, Klobučar Artur, zaseb. uradnik, Vaupotič Franc, pekarija, Haber Karl, trgovec, Novak Albin, trgovec, Gaischeg Martin, trgovec, Čeh Karl, pekar, Reisman Franc, hišni posest., vsi v Mariboru.

Osebnostna vest. Na lastno prošnjo je vpokojen g. dr. Iv. Verčon, okrajni zdravnik in sanitetni referent pri okr. glavarstvu v Celju. Mesto je v Urad. listu že razpisano.

Smrtna kosa. Dne 25. t. m. so pokopali v Celju gđ. Cirilo Zupančič edino hčerko g. Zupančiča, trgovca v Celju. Bila je marljiva članica celjskega Sokola. Blag ji spomin!

— **Poročil se je v nedeljo v Celju** g. Andr. Novak, sodni svetnik, z gđ. Marto Žuževico iz Mozirja. Mnogo sreče!

— **Demokratom v apoštevaje.** V naši Ljubljani te dni valovijo strasti hude volilne borbe. Četudi nekateri udarci letijo celo preko Save do Maribora, treba da jih ne vzamemo tako tragično. Živahnost volilne kampanje je vedno stokrat boljša nego indiferentnost, nezavednost. Videti je, da se narod zelo živahno briga za svojo usodo, zato tekma za vaje. Mi tu ob meji smo program svojega dela baš zadnje tedne globoko zasnovali in moramo njemu vse moči gradu so sicer tudi za nas važni, a naše življenje živimo tu in tu bode tudi naša bodočnost.

Dijaški kuhinji v Celju je poslal namesto venca na grob svojemu dragemu prijatelju g. dr. Homanu zdravniku v Radečah, g. Fr. Mastnak, notarjev namestnik v Ljutomeru, 400 K.

m **Težka avtomobilska nesreča.** V soboto dopoldne se je ponesrečil pri Framu avtomobil barona Rosmanitha. Na nekem cestnem ovinku je avtomobil na poledeneli cesti zdrsnil v jarek. V avtomobilu je sedela gospa Silvija Rosmanith, ki je vsled sunka padla iz avtomobila ter zadela z glavo z vso silo v obeestno jablano. Zadobila je na glavi težke poškodbe ter so jo morali prepeljati v mariborsko bolnico.

— **Velikodušen dar v kulturne namene.** Dr. Grga Tuškan, veleposestnik v Sisku je daroval Jugoslovanski Matice v Zagrebu 1.200.000 kron.

— **Starčinska zveza jug. akad. društva »Triglav«** ima svoj letošnji redni občni zbor dne 9. 12. 1922 ob 20. uri v Mariboru v restavraciji Haljvidl, Jurčičeva ulica, Maribor, s sledečim dnevnim redom: 1. čitanje zapisnika zad-

nega občnega zbora, 2. poročilo odbo-rovo, 3. prememba pravil, 4. volitev novega odbora in dveh revizorjev, 5. slučajnosti.

— **Žalske novice.** V pokoj je stopil žalski postajenačelnik g. Fr. Knušek, ki je služboval 17 let nepretrgoma na svojem dosedanjem službenem mestu. Odhaja s svojo cenj. rodbino v Kamnik. Žalsko dramatično društvo je vpri zorilo dne 12. t. m. s prav lepim uspehom komedijo »Avtomobilist«, dne 19. novembra je igral dramatični odsek na žalskem odru »Rdečelasko«, v nedeljo dne 26. t. m. pa vprizori Dramatično društvo v Celju Molierovega »Namišljenega bolnika«.

m **Društvo za podpiranje revne mladine** v mariborskih ljudskih in meščanskih šolah se je v nedeljo ustanovilo. Za predsednico je izvoljena ravnateljica gđ. Štupca, v odbor pa gospe Woggererjeva, Matkova in dr. Zakrajškova ter gg. dr. Novak, dr. Reisman, Skušek, Kerševan, Šparl in Vabič.

m **Obsojen doktor živinozdravništva.** Te dni je stal nemški živinozdravnik dr. Walter Sirk pred vzklicnim senatom mariborskega okrožnega sodišča, ker je prodal, oziroma izročil kot zakupnino svoji tašči v Limbušu vedoma pokvarjeno in nevezitno vino in sadje-jevec, ter je bil za to obsojen po § 11 zakona o živilih na 400 Din. globe oziroma teden dni zapora. Sirk je bil pri okrajnem sodišču sicer oproščen, vsled vzklica državnega pravdnštva pa je bil pri okrožnem sodišču kot zvedenece zaslišan inženir Mohorčič, ki je na podlagi preiskave ugotovil, da je bilo v Sirkovem vinu prilito ogromno vode in vinskega kamna.

— **Smrtna kosa.** V Lohnu pri Ribnici na Poh. je 25. novembra umrla v najlepših letih posestnica Ida Rebernik p. d. Koper. N. v m. p!

— **Vlom v Križevcih.** V noči od 17. na 18. novembra so neznanji storilci v loimih v neko trgovino v Križevcih ter odnesli 48 bal manufakturnega blaga v vrednosti nad 100.000 K. Vlomilci so vdrli skozi streho ter jo tudi na tej poti odkurili. Zasedovanje je ostalo doslej brezuspešno.

Občni zbor celjske Čitalnice se je vršil v soboto, dne 18. t. m. in je zaključil šestdeseto leto njenega obstoja. Že 46 let ji predseduje nepretrgoma nekdanji voditelj in sedanj starosta celjskih Slovencev g. dr. Josip Serbec. Društvo šteje danes 127 članov, ima poleg dnevnih časopisov in leposlovnih revij javno ljudsko knjižnico ter še

† Orožnik Franc Škerlec.

Orožniški kaplar gos. Franc Škerlec, 29 let star, rojen v Vičancih pri Veliki nedelji, je bil sin daleč naokrog znanega Vičanskega Škerleca, vzornega kmetovalca, katari se bori že 30 let za boljši obstoj naših slovenskih kmetovalcev.

Pokojni orožnik Škerlec je bil v svetovni vojni v Galiciji smrtno nevarno ranjen na glavi, zadet od granate. Po dolgem trpljenju pa je vendar popolnoma ozdravel, ter je po končani vojni nastopil orožniško službo na orožniški postaji v Račju pri Mariboru. Dne 16. oktobra 1921 se je poročil z gđ. Mici Golčnik iz ugledne hiše v Framu. Iz Račja je bil kot orožnik prestavljen na orožniško postajo Tezno pri Mariboru. Dne 9. maja 1922 je bil v izvrševanju svoje službe smrtno ranjen na sledeči način:

Iz mariborske moške kaznilnice je pobegnil kaznjene Ivan Kampl, doma iz Rogoze pri Hočah, ki je bil zelo nevaren element za celo okolico in katerega je že delj časa orožništvo zasledovalo. Dne 9. maja 1922 so opazili Kampla v Rotovi gostilni na Teznu. Orožniška postaja v Teznu je bila o tem obveščena ter je odposlala takoj tri orožnike, da aretirajo razbojnika Kampla. Ko so orožniki odprli vrata v gostilno, je Kampl nenasdoma oddal dva strela iz samokresa, pri čemur se je orožnik Škerlec nezavesten zgrudil na tla. Ranjenega orožnika so prepeljali v bolnico, v kateri je trpel 6 in pol mesecev grozne bolečine. Ves ta čas je ležal zmiraj na hrbtu in pregibal je le samo glavo in roke. Prvi strel je padel tik pod srcem od prednje strani

in je šel na hrbtu ven, drugi strel pa je tudi šel skozi telo in je pretrgal mozeg v hrbtenici.

Celi čas svoje boleznin Škerlec kazal slabega obraza, ni godrnjal čez svoje muke ter je bil do zadnjega izdihljaja čvrstega in zdravega uma. Napram starišem, bratom, sestram in sorodnikom, ki so ga vsak čas obiskali, ni razodval svojih bolečin. Svoji blagi soprogi, s katero sta bila še-le 13 mesecev poročena in ki mu je ves čas njegovega trpljenja v bolnici strgla, je zmiraj v tolažbo pravil, da še bodeta dolgo vrsto let zdrava skupaj živela. Prirovedoval ji je svoje dogodke, ko je bil še pri svojih stariših in iz vojaške dobe.

Zdravniki, ki so ga zdravili v bolnišnici, pravijo, da še niso imeli tako mirnega in potrpežljivega bolnika, kot je bil orožnik Škerlec.

Tri dni pred svojo smrtno uro si je zapel našo milo slovensko pesmico: »Kje so moje rožice, pisane in bele. Mojga srca ljubice, ki zlahno so cvelele« itd. Po končani pesmici je izrekel svoji ženi, da je njegovo življenje dozorelo in da se v par dneh ločita z vedno. Prosil jo je, naj obvesti njegove stariše, da pridejo k njegovi smrti, kar se je tudi zgodilo. Na tretji dan, to je bilo 21. novembra 1922 ob pol 12. uri (opoldan) je kot mučenik (do cela posušen), previden s sv. zakramenti, izdahnil svojo blago dušo.

Dne 23. novembra ob pol 2. uri pop. so položili njegovo krsto tovariši-orožniki na mrtvaški voz, ki je čakal pred vojaško bolnico, nakar je opravil vojaški dnhovnik mrtvaške obrede. Potem je zapel vojaški pevski zbor:

Blagor mu, ki se spočije,
v črni prsti v Bogu spi itd.

Sprevod se je pomikal z venci okrašenim mrtvaškim vozom. Na obeh straneh voza je korakalo po 6 vojakov in pred vozom truma vojakov z nasajenimi bajonetmi. Sprevod je pa svirala vojaška godba. Za krsto so jokali sorodniki, katerim se je pridružilo veliko število orožnikov in občinstva iz vseh stanov. Pred orožniško postajo v Teznu, kjer je pokojni Škerlec zadnji čas služil, je vse obstalo, nakar je vojaški duhoven ponovil mrtvaške molitve za pokojnega orožnika.

Na to se je peljalo truplo rajnega na pokopališče framske župnije v rodbinski grob njegove žene. Ob 4. uri je došel sprevod po državni cesti, kjer se odcepi cesta v Fram. Tukaj je čakala množica ljudi, ki so prihitali od blizu in daleč. Tamkaj sta opravila mrtvaške obrede č. g. župnik framski in č. g. župnik iz Polskave. Orožniki so vzeli z voza vence, katere so nesli pred krsto, drugi orožniki so vzdignili krsto in sprevod je žalostnih obrazov došel na pokopališče. Spreveda so se udeležili med drugimi tudi: okra ni glavar iz Maribora g. dr. Lajnsič, komisar okr. glavarstva g. dr. Radošek, orožniški major g. Viktor Bunc, kapetan g. Josip Vančina, poročnik g. Rajmund Vatovec in precejšnje število občanov iz Frama.

Ko so položili orožnika tovariša Škerleca v zemljo, mu je ob grobu govoril framski g. župnik pretresljive besede: »Dragi orožnik Škerlec! Poznal sem te, obiskal sem te večkrat v tvoji mučeniški boleznin. Bil si mož na pravem mestu, junak v svoji službi in vzgleden bolnik v potrpežljivosti. Rekel si mi, da si za-

poješ večkrat kako pesmico in da si iz srca odpustil tudi svojemu morilcu, kateri ti je vzel življenje v najlepši dobi. Ta morilec je ogrenil življenje tvojim blagim starišem, bratom, sestram in tvojim sorodnikom. Najžalostnejši pa je udarec za tvojo ženo, katero si spoštoval in ljubil. Vsi, ki smo poznali tvoje blago srce, žalujemo za teboj. Ostanesh nam v vednem spominu. Daj Bog, da se veselo saidemo nad zvezdami!« Za tem je nastopil ob grobu oroža, major g. Viktor Bunc, ki je govoril v slovo: »Dragi orožnik Škerlec! Kot tvoj predstavljene, sem te poznal prav dobro. Radi tvoje pridnosti in radi tvojega lepega vedenja sem te ljubil nad vse še kot zdravega, ker si bil med pridnimi najpridejši. Vselej in povsod si bil junak v svoji službi. Obiskal sem te večkrat v tvoji boleznin. Vsakokrat sem se ločil s težkim srcem od tebe, ker videti je bilo, da trpiš grozne muke, ki si jih pa mirno prenašal. Padel si kot hrabri junak. Bodi ti zemljica lahka!«

Na to je stopil h grobu orožniški postajevodja v Mariboru g. Martin Zaidaršič, ki je pokojniku govoril v slovo v srca segajoče besede. Med drugim je dejal: »Dragi tovariš orožnik! Služila sva dolgo časa skupaj. V tebi sem imel pravega prijatelja. Ne bom te pozabil vse svoje žive dni, ker znal si me s tvojim priljubljenim govorom razveseliti ter me potolažil, ako sem bil otožen. V izvrševanju svoje službe si bil natančen, kakor modri gospodar v svojem poklicu. Tvoj nastop, lepo vedenje in tvoji poljudni govor, vse to je napravilo tak vtis na mene, da sem te ljubil nad vse svoje prijatelje. Ljubljani mi Škerlec, poslovim se s potrjim srcem od tebe. Blagor tvoji duši!«

vedno vrši važno kulturno delo. V društvenih prostorih se je ravnokar nastanil francoski krožek, ki ima vsak torek in četrtek od 6. do 8. ure svoje redne sestanke. Pri obnem zboru smo žal pogrešali večjo udeležbo. Izvolil se je po večini stari odbor.

Porotna zasedanja v Celju v letu 1923 bodo: prvo 5. marca, drugo 4. junija, tretje 10. sept. in četrto 3. dec.

Celjska porota. Dne 20. t. m. so bili izzrebani pri celjskem okrož. sodišču porotniki za četrto zasedanje, ki pa zopet odpade, ker je premalo slučajev za sklicanje porote.

— **Srebrno poroko** je slavil te dni v Žaleu bivši poslanec in župan g. Pr. Roblek s svojo soprogo Ano roj. Zanier. Še na mnoga leta!

— **1 milijon K podpore invalidom-obrtnikom** za nabavo orodja je dal minister za soc. politiko za Slovenijo.

m Nenavadne posledice slabe juhe. Pri zadnji poroti je bila razprava proti nekemu Andreju Lichtenwalnerju, ki je umoril svojo ženo, preložena, ker je obtoženec trdil, da ni pri zdravi pameti. Da bi svojo trditev primerno podkrepil, se je udal molku in čela dva meseca ni izpregovoril niti besedice. Preiskovalni sodniki in jetniški pazniki so se zaman trudili, da bi spravili iz prostovoljnega mutca le eno besedo. Toda česar niso dosegli ljudje, je dosegla slaba prežganka. Ko je pred par dnevi paznik prinesel Lichtenwalnerju prežgano juho, ki menda ni bila posebno okusna, je začel mutec Lichtenwalner naenkrat robantiti in govoril je tako gladko in hitro, da se je presečen paznik kar čudil. Lichtenwalner pa se je jezno obregnil nad njim: »Vi napravite svoje, jaz bom pa tudi svoje opravil.« Za to bo vsekakor imel priliko pred decembersko poroto.

Glavno zastopstvo L'Union. Francoska zavarovalna družba L'Union v Parizu je bila ustanovljena leta 1828. Akcijska glavica v požarnem oddelku je danes 20 milijonov, rezerv pa 62 milijonov francoskih frankov; v življenskem akcijske glavice 100 milijonov, rezerv 272 milijonov francoskih frankov. Družba ustanavlja svoje glavne okrajne zastope v novih krajih: 1. Maribor, 2. Celje, 3. Ptuj, 4. Ljutomer, 5. Slov. Gradec, 6. Murska Sobota. Opozarjamo gg. trgovce, agenture, banke, posojilnice in hranilnice na to priliko, da pošljejo svoje ponudbe za vodstvo in akviziranje zavarovalnih poslov. Jako lep in dober zaslužek, visoke provizije. Oferte na podružnico »L'Union«, fran. zav. družba, Zagreb, Preradovičeva ul. 40. 104

Mestna hranilnica v Mariboru.

Na zopetne napade v »Straži« št. 135, je upravni odbor Mestne hranilnice v svoji seji dne 24. novembra sledeče ugotovil:

1. Predvojne avstrijske rente so se nakupile za K 7.961.179,20; vrednost teh papirjev pa je K 12.758.300, ker jih mora po senžermenski pogodbi prevzeti naša država po minimali, kar se je že zgodilo in so te rente sedaj naš državni papir.

2. Slučaj Marinič se je natančno razčistil po od mestnega magistrata poslanem revizorju g. Skrlepu, kateri je ugotovil, da je dotično pomoto zakrivil takratni namestnik blagajnika in se je pomota popravila takoj po sklepu mesečne bilance za oktober 1921.

3. Istina je, da v Kreditnem društvu poslovanje ni bilo pravilno in primerno; to ugotovitev g. revizorja Skrlepa je vzelo vodstvo v zadoščanjem na znanje in takoj odpravilo vse nedostatke. Uradništvo, ki je zakrivilo nered v poslovanju, je zavod zapustilo.

4. Vsak vlagatelj lahko vzdigne svojo vlogo; ne blagajnik ne drug uradnik ga ne izprašujeta za vzrok dviga. Ako pa vidi vodstvo hranilnice, da prihajajo stranke v neprimernem številu po vloge, je pač dolžnost vodstva, ako je zraven še dognana gonja proti zavodu, da stranke pouči o nevarnosti zavoda in da skuša dognati one, ki hujskajo proti tako eminentno važnemu denarnemu zavodu.

Pripomni pa se, da se do danes ni poslala nitj ena stranka h gospodu vladnemu komisarju, kakor to trdi »Straža«.

5. Mestna hranilnica nima od Mestne hranilnice v Ljubljani nobenega posojila, pač pa vlogo pet milijonov kron, kakor

vsaka druga stranka. Za to vlogo se je prostovoljno ponudila zaznamba vrstnega reda pri palači hranilnice, ki se je tudi izvršila. Vloženi znesek pa se ni nikdar vknjižil kot dolg, temveč je naložen na hranilno knjižico št. 15.949 in se je porabil za nakup predvojnih avstrijskih rent.

6. Istina je, da je hranilnica po svojem predsedniku upravnega odbora iskala gotovino in jo, kakor mnogi drugi denarni zavodi, dobila v obliki vloge pri poštnem čekovnem zavodu, kar potrjuje veliko zaupanje, ki ga uživa Mestna hranilnica Mariborska.

7. Da se ugotovi vrednost dr. Irgolicevih hiš v Mlinski ulici, katere so reden predmet napadov na hranilnico, se bodo pustile iste ceniti po sodno zapriseženih cenilcih. Rezultat cenitve se bo takoj objavil.

8. Z obžalovanjem konstatira upravni odbor hranilnice dejstvo, da mora pred javnostjo štiti zavod, ki se je iz težke krize ob prevratu privedel zopet k rednemu poslovanju in ki stoji danes trdno, kakor malokateri drugi denarni zavod. Dolžnost vsakega posameznega Slovenca bi pač bila, da podpira zavod, ki je prešel po dolgih 60. letih vsled »azsula Avstrije v narodno posest.

Upravni odbor Mestne hranilnice v Mariboru.

Ptujske vesti.

Zg. Leskovec v Halozah. Preteklo nedeljo, dne 19. nov. se je otvorila pri nas čitalnica. Domače učiteljstvo, člani domače finančne straže, oba ml. gg. Stoklasa in sploh vsa krajevna inteligencija se je združila v prireditelje. Prodalo se je čez 250 vstopnic, kljub temu, da je g. župnik vporabil vse svoje moči, da bi nasprotoval prireditvi. Prireditelji sta se dve ljudski igri, ki so jih igrali domači inteligenti z dobro rutino. Čitalnica šteje čez 200 članov. Dr. Tone Gosak, odv. v Ptujju je razpravljal o zgodovini čitalnic v našem narodnem življenju, prešel je potem na zunanje in notranje prilike naše države, ter je obravnaval najvažnejše gospodarske probleme. Govornik je sklenil z apelom na prisotne poslušalce, da se posebno sedaj, ko nastane čitalnica, pridno bavijo z vprašanji, ki se tikajo njih, države in sploh javnega življenja, potem bo čitalnica hram, iz katerega bo žarela luč prosvete po lepih Halozah. Dobra cvetlinska godba je izpolnjevala odmoro. Srečolov je osrečil marsikatero, ki si bo ohranil prirediteljev v trajnem spominu. Upam, da bo pretekla nedelja početak intenzivnega kulturnega življenja za cel del naših lepih Haloz.

Dopisi.

Sv. Štefan blizu Šmarja. Dne 19. novembra smo pokopali 66 let starega preužitkarja Jožefa Pevca. Rajni je bil miroljuben in zato pri vseh priljubljen mož. Naj v miru počiva!

Iz Šmarskega okraja. V našem okraju so ceste v takem stanju, da na več krajih potrebujemo kar po 4 glave živine, če hočemo prazen voz naprej spraviti. Opominjali smo že v tej zadevi občinske odbore in okrajni zastop, pa kakor je videti, je vse skupaj bob v steno. Hočeš nočeš bodo morale razne občine misliti na popravilo nekaterih občinskih cest.

Zibika. Tukaj se je poročila gospodična Tereza Smole-Lupšetova s gosp. Francetom Bosner od sv. Eme. Nevesta je iz stare gostoljubne poštene hiše. Poročencem želimo veliko zakonske sreče.

Guštanj. Z ozirom na dopis, objavljen v št. 22 »Narodnega lista« od 13. oktobra glede trgovca Rudolfa Brundule izjavljamo, da je dopis slonel na napačnih informacijah in da nimamo povoda, da bi smatrali imenovanega gospoda za navajalca cen. Uredništvo.

— **Most Selnica-Ruše.** Dolina Drave nad Mariborom ima vse predpogoje, da se lahko razvije v bogato industrijalno ozemlje. To so opazili že Avstrijci ter zato tudi pričeli graditi veliko elektrarno v Fali, ki naj bi oskrbovala s ceno obratno silo že obstoječa tovarniška podjetja ter pospeševala snovanje novih. Priključitev tega našega slovenskega ozemlja k Jugoslaviji je

ta načrt zanje sicer uničila, zato pa smo dobili ključ v roke mi sami in bi bilo škoda, če ne bi izrabili kapitalov, ki leže danes še mrtvi, ki bi pa že jutri lahko prinašali velike koristi. Treba je neobhodno pričeti misliti na to, da se izrabi falsko elektriko. Ta elektrarna, ki proizvaja lahko do 60.000 konjskih sil električne moči je danes še skoro docela neizrabljena. Glavna ovira, da se industrija ne more razviti tako kakor bi se lahko pa leži gotovo v prometnih težkočah levega brega doline. Po dolini teče sicer železnica, toda za levi breg je ta železnica skoro brez pomena, ker nima do nje dohoda vsled pomanjkanja mostov preko Drave. Od Maribora do Fale ni nobenega mostu, pa še oni na Fali je privatna last elektrarne in je vporabljen je za pešce. Severno zopet ni mostu. Vsled tega so se pričeli, kakor se nam poroča, zanimati domačini sami za to, da bi se zgradilo med Selnico in Rušami preko Drave prepotreben most. Selnica, ki ima najugodnejšo lego, da postane lahko poleg Ruš važno industrijalno središče, bi tako dobila prepotrebno zvezo z železnico, ki bi bila velikega pomena tudi za ves levi breg Drave. Velikanskega pomena pa bi bil ta most tudi v stratežnem oziru, ker bi brez njega šili v slučaju napada s severa takoj odrezani, na kar opozarjamo že danes tudi naše vojaške kroge. Tak most bi seveda stal veliko denarja, toda na to so lokalni faktorji tudi že mislili ter se informirali glede možnosti financiranja tega podjetja pri neki ameriški banki, ki je pod gotovimi pogoji pripravljena preskrbeti potreben kapital. Treba bi bilo sedaj le, da se za zadevo zainteresira tudi širša javnost, pred vsem pa vsi prizadeti kraji in posamezni interesi. Morda bi se tu udeleževale lahko tudi naše banke. Najboljše pa bi seveda bilo, če bi država sama prevzela izvedbo te akcije. Opozarjamo na to posebno naše narodne poslance.

Sv. Marjeta nize Ptujja. Povoždom slavila »Martinovega večera« v gostilni ge. Horvat, je nabral g. Franc Lipšin za revne otroke tukajšnje šole 66 Din., za kateri velikodušni dar se v imenu otrok njemu in darovalcem prisrečno zahvali šolsko vodstvo.

Šmartno na Pohorju. Tukajšnji šolski knjižnici je poklonila mariborska podružnica SPD Din. 160, za kar se podpisani najudaneje zahvaljuje. Zagažani Ivan, šolski vodja.

Šmartno na Poh. Tukajšnje šolsko vodstvo je vprizorilo v nedeljo, 9. nov. dve igri. »Lažnjivo Mileno« so igrali otroci in želi od ljudstva, ki je napolnilo prostrano dvorano do zadnjega kotička, buren aplavz. Domači diletantje so pa igrali burko »Poštna skrivnost« tudi nepričakovano dobro. Da se nov šolski oder čimprej plača, ponovili se bosta igri v Slov. Bistrici in se že danes vsi prijatelji Pohorcev iskreno vabijo.

Iz mariborske okolice. Že lani smo na tem mestu opozarjali občinsko predstojništvo v Radvanju, oskrbnništvo škofovega gradu Betnave in okr. zastop mariborski, da ob malo večjem naliivu teče voda iz grajskega ribnika čez okrajno cesto. Ob letošnjih deževnih dnevih ga skoro ni bilo dneva, da bi ne tekla voda čez cesto na več mestih in po več metrov na široko. Delavcem, dijakom in drugim ljudem, ki hoidjo dan na dan v mesto ali pa na trg, ali na semenj, pa ni vseeno, če morajo celi dan prezebovati v premočenem obuvalu. Ker se letos itak ne more več mostu razširiti, se pa mora jez grajskega ribnika razdreti, da bo mogla voda neovirano odtekati.

Slovenska Bistrica. V soboto, dne 19. nov. predstavljena igra »Pereant možje« je zelo dobro uspela. Dvorana je bila vedno polna. Predstava je bila v vsakem oziru dobro podana — nastop domačih igralcev siguren. Posebno moramo omeniti naše narodne dame gospe Milico Kolenc, Danico Pirkmaier in Anico Pučnik ter gospodično Ido Leskovar, Štefco Tomšič in Alžbino Žuraj, ki so svoje vloge res prav dobro izvedle. Tudi moške vloge so bile srečno razdeljene. Režija je bila v rokah načelnika dramatičnega odseka »Čitalnice« g. dr. Pučnika, ki je vse jako spretno vodil. Vsem sodelujočim gre najlepša hvala za trud in požrtvovalnost. Od ponedeljka 20. t. m. do

srede 22. t. m. je tukajšnja deško in dekleško šola nadzoroval g. višji šolski nadzornik Gaberšek iz Ljubljane. G. višji nadzornik se je o delovanju in o uspehih na obeh šolah zelo laskavo izrazil, kar bodi našemu zavednemu naprednemu učiteljstvu v ponos.

Iz Zavrča. Dne 21. t. m. šel je Ranfl Franc iz svojega vinograda domov v Placarovce. Na poti pred vasjo Dubrava, hodeč čez most, je vsled vinjenosti zgubil ravnotežje in ker je bil čisto na robu mostu, se je prekucnil v potok, ki je na istem mestu tlakovane s kamenjem. Vsled zaobljene rane na glavi je bil pri priči mrtev. Prepeljali so ga domov in dne 23. t. m. pokopali pri Sv. Marjeti pri Moškanjcih.

Loka. Pri nas je ustanovilo gasilno društvo dramatičen odsek pod vodstvom g. Magajna. Ker imamo dobre moči na razpolago, to misel najtopleje pozdravljamo. — Pri izletu na Lisco je ponesrečil g. žel. revident Janko Škerjanc iz Maribora. Prvo pomoč mu je nudil g. nadučitelj Jurko iz Razborja, dokler ni dospel zdravnik iz Sevnice.

Prekmurske novice.

— **Na bolnici v Murski Soboti** je imenovan za definitivnega upravitelja g. Anton Gorečan, dozda upravni asistent celjske javne bolnice.

Tatovi živine. V soboto 11. t. m. se je vršila pri okr. sodišču v M. Soboti razprava zoper Rudolfa Fartek-a iz Matjaševca in Josipa Gubič-a iz Trdkove, katera sta 17. septembra t. l. vkradla Tereziji Križman v Trdkovi edino kravo, vredno 14.000 kron. Še isto noč sta jo tihotapila v Nem. Avstrijo v Libo (Bursko) nekemu Stefanu Klement roj. v Matjaševci. — Pri obravnavi je Fartek priznal, da je v noči od 15. na 16. septembra t. l. vkradel v Žemavljii neki Mariji Bočkor tudi kravo, katero pa žalibog ni mogel iztihotapiti, ker ga je zasačil dan in je na ta način ostala krava brez gospodarja. — Obe posestnici sta dobili krave že nazaj. Rezultata razprave še ni, ker se bo najbrže nadaljevala pri okrožnem sodišču v Mariboru. Fartek je že leta 1920. vkradel v Doliču eno kravo, katero pa je posestnik sam izsledil ter sploh ovadil ni. — Občinstvo opozarjamo, da naj vsled tolikih pojavov vlovov in tatvin, ne pušča odprtih hlevov po noči.

Tihotapstvo. Zadnji čas se je začelo veliko tihotapstvo iz Nem. Avstrije in Madžarske, največ tobak za pipo in sol. Kr. finančni kontrolni oddelek v Kurdožblanju je zaplenil v kratkem času svojega službovanja na meji že nad 5000 zavojev pipnega tobaka. — Tudi orožniki v Gornji Lendavi so zaplenili že več monopolskih predmetov. To je očitiven dokaz, kako orožniki in finančni organi vestno vršijo svojo službo.

Madžari odtirajo vsakega Vranoglovca pobeglega iz Jugoslavije, nazaj v Rusijo.

Naš maček je ljubco imel.

(Iz spominov jugoslov. dobrovoljca.)

V zagrebškem »Pokretu« je objavil neki vojni prostovoljec »spomin na Rusijo«. Dotičnik je Hrvat, a na romunski fronti je krenil »tja preko«. V Rusiji se je na to organiziral bataljon jugoslovenskih dobrovoljcev in se podal na solunsko fronto. Dolga je bila ta pot. Iz Odese v Petrograd, odtam na polotok Kola - Murman - Severno ledeno morje - Atlantski ocean - Glasgow - Haver - Lion - Tulon - Sredozemsko morje - Milos - Solun - fronta. Na potu čez Rusijo se je ta bataljon ustavil v kraju Sorok na Belem morju. Tu je čakal dvanajst dni, da dospe v luko Romanov parnik, ki odpelje naše prostovoljce v Anglijo.

Bataljon je bil prvi detachment dobrovoljskega korpusa, ki se je mudil v srbskih uniformah v Severni Rusiji. Bilo je to v drugi polovici januarja l. 1917 — tik pred revolucijo. Sorok je mali kraj — mestece s 4 tisoči prebivalcev. Prihod »srbskih« vojakov je vzbudil velikansko pozornost. V Rusiji so vsi vedeli o herojskem umiku srbske vojske čez Albanijo. V Srbii so videli vzor junakov, vzor domovinske ljubezni in požrtvovalnosti. Naši prostovol-

voljci so tedaj našli prisrčen, bratski sprejem.

Škodljivo bi bilo, pravi pisec, če bi tem ljudem razlagali, da nismo »nastojasči Serbi« (pravi Srbi iz Srbije), ampak Jugoslovenci iz avstrijskih pokrajin. Kdo je v severni Rusiji, ob Belem morju, poznal naše razmere; kdo je vedel v tem malem mestecu za Hrvate in Slovence? Kakorkoli se bodo blokaši hudovali, tu je treba priznati, da smo »izdali« Hrvatsko. Teh ljudi vendar nismo mogli podučevati o razmerah na Slovanskem jugu in jim reči, da smo zbežali iz one vojske, ki se tolče z Rusi. Bili smo — vsi, Hrvati, Srbi in Slovenci — pravi pristni Srbi.

V veliko zadrego je spravil naše prostovoljce tamošnji »rotmistr«. Mjasojedov, ki je priredil v Soroku koncert in je po vsej sili hotel, da bi naši »Srbi« zapeli na tem koncertu srbsko himno. To so bile težave! Pri bataljonu je bilo samo pet pevcev, štirje Hrvati in en Srb. Njihovi glasovi so bili tako različni, da niso mogli sestaviti niti najenostavnejšega pevskega zbora. Edini podporačnik Borislav K. je imel lep, izšolan bariton. Še večja ovira je bila v tem, da niso poznali besedila srbske himne. Srbski častniki, pa ne poznajo srbske himne! Izdati pa se iz že navedenih vzrokov niso marali — zato je bilo treba najti primeren »umik«. In res so prepričali »rotmistr« Mjasojedov, da srbska himna ne spada na to prireditve. Toda Mjasojedov se je udal le deloma. Zahteval je, da naj zapojejo kako srbsko narodno pesem — no, te usluge mu niso mogli in ne hoteli odreči.

Toda katero srbsko narodno pesem? Znano je, da se na Hrvatskem malo poje enoglasni srbski napevi, zlasti še narodni. Tako so bili naši »srbski« vojaki v novi zadregi. Navsezadnje so jo iztuhtali.

Nastopil je dan koncerta. Dvorana je bila polna tamošnjega občinstva. Vsi so hoteli slišati »molodec«. Na oder je stopil Mjasojedov in naznanil občinstvu, da bodo srbski »molodec« peli srbsko narodno pesem »Naš maček je ljubco imel«. Maček je imel ljubico, ki mu je nekega dne zbotela. To ga je tako razžalostilo, da je sklenil storiti samomor. To je svarilen vzgled vsem mladim ljudem: zaljubit' se nikar, nikdar...

Bariton-solo je pel omenjeni podporačnik. Mijavkali so vsi ostali in pa lepa hčerka soroškega popa Serafina Nikolajevna, ki jih je slišala pri vaji in je hotela na odru mijavkati...

Tako se je oglasila v malem Soroku ob daljnem Belem morju »srbska« narodna pesem »Naš maček je ljubco imel«. Uspeh je bil ogromen. Vsa dvorana se je burno krohotala, peveci so morali ponoviti in nazadnje je tudi občinstvo v dvorani pomagalo »miamiau«. Še dolgo potem se je gotovo govorilo v tem mestu o tej veseli »srbski« pesmi.

Tako pripoveduje jugoslovanski prostovoljec. Tam ob Belem morju, pravi, so izdali Hrvatsko... Toda ta »izdaja« ni bila nič nečastnega. Saj tudi niso izdali Srbstva, če so zapeli slovensko pesem kot srbsko narodno, niso pa izdali niti Slovenstva. Bili so pač Jugoslovenci med Slovani in je njihova »mača pesem« pomenila afirmacijo Srbstva, Hrvatske, Slovenstva.

Vprašajmo se: kakšen krik bi danes zagnali plemenski separatisti, če bi Hrvati zapeli srbsko (?) narodno pesem »Naš maček je ljubco imel...?!

Prosveta.

Mariborski odsek Zveze kulturnih društev je za sredo 22. novembra zvečer sklical sestanek kulturnih delavcev. Odziv je bil izredno lep ter je pokazal, da med našo napredno inteligenco še ni povsem zamrl čut za idealno narodno delo na polju prosvete. Odsek hoče razširiti svoj delokrog zlasti na deželo in potrebuje v to svrhu celo vrsto predavateljev iz najraznejših panog vede. Prijavili so se kot predavatelji takoj vsi navzoči. Upamo pa, da se ta krog še pomnoži in da bo sedajna zimska sezona za naš mariborski odsek pomenila dobo najživahnejšega in najplodonosnejšega dela. Kdor se želi udeležiti dela na polju ljudske prosvete, bodisi kot predavatelj, bodisi kot podpornik, bodisi kako drugače, naj

s prijavi ali pri predsedniku mariborskega odseka ZKD g. dr. Avg. Reismann, ali pri prvem tajniku g. ravnatelju Fr. Voglarju ali pri drugem tajniku g. Tepliju.

Kulturni odsek krajevne organizacije Demokratske stranke v Trbovljah je pod vodstvom svojega neumorno delavnega predsednika z vsem poletom pričel vršiti svoj prosvetni program. Od srca nas veseli, ko vidimo na požrtvovalnem delu idealne moške, in to v tako važnem kraju, kot so Trbovlje. Odsek si je svoje delo zamislil tako, da se bodo vršila vsako nedeljo kraju in času primerna predavanja, ki naj bi blagodejno vplivala na vse poslušalce brez razlike stanu. Predavali bodo domači kulturni delavci, prihajali pa bodo tudi iz Mrbora in Celja. Tudi ZKD bo poslala od časa do časa svojega predavatelja. V tekočem mesecu sta se vršili do sedaj dve predavanji: 1. dne 12. novembra t. l. »O temeljnih principih narodnega gospodarstva«. Predaval je g. dr. Janko Drnovšek, sod. avskultant v Sevnici. Predavanje se je vršilo v šoli ob lepi udeležbi. Govornik je razjasnil vse temelje narodnega gospodarstva in bo v kratkem svoje predavanje nadaljeval in opisal razne panoge te stroke. Poslušalci so bili iz vseh stanov tukajšnjega prebivalstva in so pozorno sledili zanimivim izvajanjem gospoda govornika, 2. Dne 19. nov. 1922., je predaval gospod profesor dr. Maks Kovačič iz Maribora »O plemenski enotnosti naših državljanov« tako zanimivo in stvarno, da so ga poslušalci naprosili, naj pride zopet kaj kmalu med nje. Predavatelj je znanstveno dokazal, da so Slovenci, Hrvati in Srbi v etnografskem, slovstvenem, zgodovinskem, jezikovnem in sploh v vsakem oziru en narod, narod Jugoslovencov. Zavrnil je vse trditve, ki se pojavljajo po novinah, da so Slovenci, Hrvati in Srbi trije različni narodi. — Poslušalcev je bilo okoli 60 kljub temu, da je bilo ta dan v tem kraju mnogo zabavnih prireditev. Razveseljivo deinstvo je, da smo kljub plačilnemu dnevu našli med poslušalci mnogo delavcev. Na željo občinstva se bo de vršilo prihodnje predavanje v Trbovljah-Vode, kjer so večji prostori na razpolago.

Gospodarstvo.

Kateri pogoji so važni za rejo plemenih svinj? Za rejo plemenih svinj je treba raznih pogojev. Ta reja je stalna in traja čez leto in dan. Treba ji je zaradi tega več krme kakor pri kakem drugem načinu prašičjereje. Treba ji je tudi mleka pri hiši, ker ga potrebujemo za rejo in odstavljanje praset. Treba ji je pa tudi še dveh drugih pogojev, ki sta posebno važna v tem slučaju. Treba je prvič zadostne pašne prilike za plemeno svinjo. Taka reja se ne more in ne sme omejevati le na rejo v svinjaku. Plemena svinja mora ven, se mora prosto gibati in zadostno pregibati. Le taka reja bo uspešna. Zato tudi vidimo, da imajo po takih krajih, kjer se pečajo z rejo plemenih svinj, povsod pašne prostore okrog doma ali pa na posebnih pašnikih. Zadostno gibanje je potrebno vsem plemenskim živalim. V takih razmerah se živali vse lepše razvijajo, so bolj zdrave, bolj rodovitne, za plemo sploh bolj sposobne in vztrajnejše, bolj mlečne in za praseta skrbnejše. — Če manjka pašne prilike in smo prisiljeni rediti plemene svinje v svinjakih, potem je vsa reja že v naprej otežkočena in manj uspešna. V takih razmerah je skrbeti za to, da se svinja vsaj na dvorišču zadostno izprehodi, kamor jo je vsak dan spuščati. V takih razmerah naj se skušajo pa tudi vse druge prilike porabiti, da pride svinja do kake pašne, n. pr. po jesenskem deteljišču i. t. d. — Drugi važen pogoj je pa reja potrebnih mrjascev. Če manjka mrjascev, potem je uspešna reja plemenih svinj sploh nemogoča. Za rejo mrjascev se morajo brigati vsi prizadeti svinjerejci. Če je v kakem kraju reja plemenih svinj sploh razširjena, potem je navadno tudi za rejo mrjascev kolikor toliko skrbljeno, vsaj v toliko, da jih preveč ne manjka. Drugače je pa tam, kjer je reja plemenih svinj malo razvita. Tam je pa treba rejo potrebnih mrjascev šele vpeljati, da bo ustreženo potrebam svinjerejev. Ti se morajo v tem slučaju sami pobrigati in zavzeti, da se izpolni tudi ta pogoj za re-

jo plemenih svinj. Brez mrjascev se ne more taka reja ne vpeljati, ne nadaljevati.

Ne opuščajte njiv! Tu in tam se vidi kaka njiva, ki leži zapuščena. Prenehalo se je z njenim obdelovanjem. Namesto njivskih sadežev raste po njej plevel in razna malovredna zelišča. Izgleda, kakor bi jo hotel lastnik obrniti za košnjo ali za pašo. Toda ruša je slaba in ne obeta nič dobrega. Ruša je redka in plevelna, tako da se komaj izplača njena košnja. Kaj je vzrok, da se zapuščajo in zanemarjajo take njive? — Pa bodi vzrok ta ali oni, tako ne smemo delati! Takih njiv bi ne smeli prepustiti kratkomalo same sebi, ker nam na ta način ne prinašajo nobenih pravih koristi. Že celo pa ne, ako je bilo dotično zemljišče do sedaj slabo obdelano, premalo gnojeno in sploh zanemarjeno. Če hočemo po naših krajih napraviti iz njive travniški prostor, potem je treba, da obsejemo njivo s primerno mešanico detelje in trave. Prej pa je gledati, da je njiva dosti vgnojena in plevela očiščena. Sama od sebe se pa na opuščanih njivah ne napravi dobra travniška ruša, vsaj v naših in takih razmerah ne. Kaj drugega je v planinskih krajih s travorodnim podnebjem in travorodno zemljo, kjer se poklada živini samo seno in detelja in kjer se vsled tega že z gnojenjem zanese potrebne pogoje v zemljo. Tam se zemlja takorekoč sama od sebe zaraste s potrebno travo in deteljo. Pri nas pa napravljajo na ta način opuščene in zanemarijene njive silno slabo sliko o gospodarstvu dotičnega posestnika. Izgledajo kakor zanemarijene strehe pri gospodarskih poslopijih, ki jih ne smemo nikjer trpeti. Ne zanemarjamo tedaj njiv na ta način in ne puščajmo jih, da nam omagaajo in rodijo navsezadnje sam plevel in osat. Takih praznih, plevelnih njiv ni trpeti, ker je škoda za prostor, škoda za izgubljeno zemljo in tudi sramota za gospodarja. Kdor ne more svoje zemlje sam obdelati, naj jo odda v zakup ali naj jo drugače obrne. Izpreminjati pa ne smemo rodovitnih njiv v nerodovitne pušče!

Delajmo več zimske praha! Po naših krajih imamo veliko težke zemlje, ki je potrebna rahljanja, da jo podpremo v rodovitnost. Tako zemljo je treba pridno obdelovati in dobro gnojiti, da postane bolj rodovita. Posebno važno je tudi, da tako zemljo jeseni obdelujemo in da jo pustimo čez zimo v sirovih brazdah. Zimska mraz jo v tem slučaju najbolj drobi in rahlja. Vsled ponovnega zamrzovanja nam taka zemlja tako prezebe, da je na spomlad čisto prhka in da jo je veselje obdelovati. Če bo še kaj ugodnega vremena in časa, lotimo se prazniti njiv in dajmo jih preorati. Na vsak način kaže še pred zimo pripraviti zemljo za zgodnjo setev ovs, pa tudi za druge rastline. Preorana zemlja naj leži v sirovih brazdah čez zimo. Taka zimska praha nima samo te prednosti, da se težka zemlja rahlja in da si prihranimo spomladi nekaj dela, ampak tudi to, da se s praho čistijo njive od plevela in raznih živalskih škodljivcev. Veliko vredno je tudi to, da se z jesensko praho pridržuje v zemlji dlje časa zimska vlaga, ki je največjega pomena za vspevanje žitnih in drugih rastlin. Saj je znan pregovor, ki pravi »jesenska brazda da — na spomlad pol gnoja« in ki potrjuje staro izkušnjo, da so jeseni preorane njive bolj rodovite kakor njive, ki se preoravajo za setev spomladi, ko je čas sejati. Po naših njivah se vidi še vse premalo zimske praha. Večkrat nam hodi drugo nujno delo na pot ali nam pa vreme nagaja. Če je pa prilika ugodna, potem je pa prav in potrebno, da prazne njive preoravamo in da jih ne puščamo v celini.

Kako se spoznajo sveža jajca. Ako je jajce sveže in ga položiš v vodo, splava na dno in leže na stran. Tri tedne staro jajce se že postavi na manjšo konico, ako pa je staro tri mesece, stoji pokonec in se sploh ne dotakne dna. Da se jajca dolgo ohranijo užitna, jih je treba spraviti v sol, in sicer z ožjim koncem jajca navzdol. Jajca morajo seveda biti popolnoma sveža in toliko prekrita s soljo, da zrak ne more do njih.

g Zagrebški trg 27. novembra. V kronah po 100 kg postavno bačka odn. vojvodinska postaja: pšenica 1570—1620, rumena koruza (stara) 1350—1400, nova, umetno sušena 1080—1100, rž 1400—1500, ječmen za pivovarne 1500, za krmo 1350—1450, oves 1080—1120, moka

št. 0 2375—2400, št. 2 2275—2300, št. 4 2175—2200, tendenca nespremenjena.

g Produktna borza v Novem Sadu. 27. novembra. Pšenica bačka 390, sremska 395, ječmen bački 265, sremski 270, koruza bačka 320, zrno za marc 210, fižol novi beli 345, pisani 335, moka št. 0 bačka 555, za kuho 530, krušna št. 6 490, otrobi pšenični 157, mast svinjska ab Bačka 26, orehi bosanski 500, čebula 330, Tendenca neizpremenjena.

g Podaljšanje roka za žigosanje predvojnih posojil bivše avstro-ogrške monarhije do 15. dec. 1922. Delegacija min. financ v Ljubljani objavlja uradno, da je g. fin. min. z odločbo D br. 25.585 z dne 6. nov. t. l. odredil: 1. Do 15. dec. 1922 se morajo v zmislu pravilnika D br. 4019 iz leta 1920 (Uradni list št. 97 od 23. avg. 1920) še popisati in žigosati obveznice predvojnih posojil bivše avstro-ogrške monarhije, katerih lastniki doslej še niso bili dali žigosati. Popisale in žigosale se bodo tudi obveznice predvojnih posojil, ki so bile deponovane in so se nahajale v inozemstvu ter so bile vrnjene lastnikom in vnešene v našo državo, brez ozira na to, ali so žigosane z inozemskim žigom ali ne. Vse obveznice, ki so bile vnešene v našo državo, pa doslej še niso žigosane z našim žigom, se morajo predložiti radi žigosanja. 2. Obveznice vojnih posojil se ne bodo več popisovale in žigosale, zato naj se ne predlagajo več. 3. Gornji rok za žigosanje se po sporočilu reparacijske komisije ne bo več podaljšal. Lastniki nežigosanih obveznic predvojnih posojil, ki obveznic do gornjega roka ne dajo žigosati, bodo trpeli škodo, ker se take obveznice ne bodo upoštevale pri razdelitvi dolgov in jih naša država tudi ne bo mogla zamenjati. 4. Prošnje za naknadno žigosanje je z obveznicami vred predložiti generalni direkciji dolgov v Beogradu. 5. Prošnje je opremiti s kolkom po zakonu o taksah.

— Vzroki, da dinar zopet pada. Zagrebška »Riječ« prinaša razgovor svojega dopisnika z g. Plavšičem o vzrokih, da dinar na curiški borzi zopet pada. G. Plavšič je izjavil med drugim: **Gospodarski krogi so se zarotili proti dinarju.** Ni druge pomoči, kakor da se uporabijo najstrožji ukrepi in izvrše ekzemplarne kazni, ki obstojajo v globah obnem z zaporom. Za časa moje odsotnosti v inozemstvu so domači gospodarski krogi, zlasti banke, izgravalni vse obstoječe naredbe in izvrševali strašne kontraakcije, o katerih imam že podatke in bom nastopil z vso brezobzirnostjo. G. Plavšič je še zlasti tožil o velikem številu bančnih uradnikov, ki so mu bili prijavljeni in ki vrše nakup izvoznih čekov v verižni trgovini. Te uradnike čaka zapor. Vse moje delo za reguliranje prometa z devizami in valutami je bilo med mojo odsotnostjo takorekoč izpodkopano, pa mi ne preostane nič drugega, kot da povečam poročevalsko službo in da stopim na prste ljudem, ki se hočejo igrati z vrednostjo našega dinarja. — Na to navaja razmere v Dalmečiji, kjer je verižna trgovina dosegla kulminacijo. Dolarske čeke so prodajali celo po kavarnah raznim bankam in hranilnicam. — Navaja imena bank, ki so bile kaznovane, med njimi splitska podružnica Gospodarsko-zadružne banke. G. Plavšič sklepa: Šele ko bom napravil red v trgovini z devizami in valutami, kakršen je vladal pred mojim odhodom, se bom mogel povrniti na delo za stabilizacijo dinarja. — Izjava g. Plavšiča je ostra obtožba zoper one brezvestneže, ki zaradi osebnega dobička sabotirajo naš dinar in ga suvajo nazaj v njegovo nezdravo stanje. Upamo, da ta obtožba ne zadene vseh naših gospodarskih krogov. Pričakujemo, da bo celokupna vlada zastavila vso svojo avtoriteto, da zatre sabotajo, ki izvira iz nizkotnih dobičarskih namerov. Treba pa je, da tudi poljedelsko ministrstvo podpira delovanje finančnega in socialnega ministrstva za izboljšanje valute in znižanje draginje. Le na ta način bo mogoče zaceliti rane, ki so jih našemu narodnemu gospodarstvu zadale velike izpremembe vojnih in prvih povojnih let.

g Na svinjski sejem v Mariboru dne 24. novembra se je pripeljalo 181 svinj in 2 kozi. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5 do 6 tednov 450 do 750, 7 do 9 tednov 760 do 950, 3 do 4 mesece

1500 do 1800, 4 do 6 mesecev 2400 do 2800, 8 do 10 mesecev 3500 do 3800, 1 leto stari 6000 do 6400 K. Koze komad 500 kron.

Vrednost našega denarja. Dne 28. novembra se je dobilo na zagrebški borzi za 100 avstrijskih kron za 11 in 12 par, 100 madžarskih kron za 2,95—3,25 din., 100 laških lir za 325—329 din., 1 dolar za 66,50—67,50 dinarjev, 100 češkoslovaških kron za 218,50 do 221,50 din., 100 nemških mark za 94—114 para, 100 francoskih frankov za 473,50—478,50 din.

g Hmelj. XXIV. brzojavno tržno poročilo: Nürnberg, 22. nov. 1922. Malo prometa, 5000—10.000 M ceneje.

g Padeč francoskega franka in njegova vzroki. Zadnjih štirinajst dni francoski frank v Curihu stalno pada. Za 100 francoskih frankov se plača danes v Curihu 35 švicarskih frankov, do čim je stal francoski frank še pred desetimi dnevi nad 40. To sicer počasno, a stalno padanje je povzročilo na Francoskem, posebno v finančnih in trgovskih krogih veliko razburjenje. Vrše se posvetovanja o korakih, ki jih bo treba podvzeti, da se prepreči nadaljni padeč francoske valute. Francoski poslanec Dubois je sestavil posebno statistiko, iz katere je razvidno, da je zakrivila padeč franka škandalozna spekulacija z valutami. Dokazano je, da nabavijo trgovci samo 10 odstotkov potrebnih deviz na borzi, ostanek pa kupujejo »pod roko«, kjer je izključena vsaka kontrola. Za to je predlagal Dubois ustanovitev posebne devizne centrale za celo državo. Tako bo v prihodnjih dneh tudi na Francoskem začela poslovati devizna

centrala, ki je povzročila pri nas med trgovskim in bančnim svetom veliko razburjenja. To bi bili torej notranji vzroki padca francoske valute, rekel bi največjo vlogo pri tem padcu pa igrajo druge okolnosti. Francijo prištevamo pri nas državam z močno valuto. Toda tudi Francija je odvisna v marsičem od držav s še močnejšo valuto, t. j. predvsem Amerika. Največ blaga uvaža Francija iz Amerike, izvaža pa v države s slabo valuto, kakor Nemčijo, Avstrijo, Jugoslavijo itd. Francoska trgovska bilanca je potemtakem zrla pasivna, in odmev tega se kaže na zeleni mizi v Curihu. Strokovnjaki pa so mnenja, da se je padeč francoskega franka mogel predvideti že takoj po Washingtonski konferenci za razorožitev, ker je Francija odbila ameriške predloge za uničenje evropskega militarizma. Amerika je za danes odločna nasprotnica vojne in največji upnik evropskih držav. Zato Amerikanci danes ne morejo mirno gledati, kako francoski kapitalisti naobčuzujejo male narode, da jih pozneje izrabijo v svoje militaristične namene. Da prepreči nadaljne oboroževanje, je Amerika vsem militarističnim državam in to je pred vsem francoska republika, odtegnila nadaljne kredite ter pričela uničevati njih valute. Isti proces je bilo opaziti pri Italiji. Ko so pričeli fašisti s svojo akcijo, je začela padati tudi italijanska lira. Čim pa so prišli fašisti na krmilo ter izjavili, da nočejo vojno, je začela tudi lira naraščati in danes stoji v Curihu že na 24,50, a nedavno je bila komaj na 20. Francoski frank nosi posledice nepomirljive Poincaréjeve politike in militaristične

nega kurza v republiki. Amerika je naperila proti francoskim topovom svoj dolar in posledice se občutijo na zeleni mizi v Curihu.

g Vinska trgataev na Hrvatskem in v Slavoniji. Hladno in deževno vreme je slabo vplivalo na letošnje vinsko in sadno trgataev. Koncem avgusta je bilo stanje vinogradov zelo ugodno. V Primorju se je vršila trgataev grozdja med 18. in 25. avgustom. Letošnji pridelek ima več alkohola kakor ga je imel lanski. V drugih pokrajinah so brali v septembru. Posestniki velikih vinogradov so morali vsled neprestanega deževja brati celo v oktobru. (V Slov. Goricah berejo celo v sredini novembra. Op. ured.) V splošnem je bila trgataev obilnejša kot lani. Ponekod — tako zlasti v Fruški gori — je bila za 50 odstotkov boljša od lanske. V sremško-karlovački in petrovaradinski okolici so nekateri vinogradniki pridelali po 100—200 hektolitrov na oral; kakovost alkohola je vsled neprestanega dežja znatno slabša od lanske, vendar pa so dobri vinogradniki zadovoljni z letošnjim uspehom. — Kar se tiče sadja, je tudi tu škodovalo jesensko deževje. Pridelalo se je mnogo jabolk, orehov in kostanjev ter češpelj. Češplje se najbolj žganjarijo v okolici Brod-Nova Gradiška. Jesenska jabolka in hruške so dobro pospravljene in se bodo držale delj časa.

Izpred sodišča.

Maribor, 25. nov.

Nepošten sollicitator.

Petinštiridesetletni sollicitator Franc Moreše se je zagovarjal pred okrožnim

sodiščem radi hudodelstev poneverbe in goljufije. Obdolženec je bil v drugič polovici tekočega leta najprej pisarnovodja pri notarju Požunu v Gornji Radgoni. Nato pa od 2. do 9. oktobra sollicitator pri tamošnjem odvetniku dr. Lenartu Boeziju. Prvemu je poneveril od strank zaupane mu zneske v visokosti skupaj 4702 K; drugemu pa 21.541 K. Pri Šavnikovi, pri kateri je stanoval, je poneveril zaupano mu srebrno moško uro v vrednosti 8000 K. Pravi, da jo je izgubil. Osumljen je nadalje, da je meseca aprila odvetniku dr. Alojzu Bratkoviču v Slovenjegrgradu poneveril 1564 K. — Dne 15. avgusta je opeharil Clotarja Bouvierja v Gornji Radgoni za 12.628 K. To svoto mu je izvabil pod zvito pretvezo, da ga pošlje šef notar Požun, da mu izroči 12.000 K kot pristojbino za protokola-cijo in 628 K za koleke. — Sodba se glasi na 10 mesecev težke ječe.

—□—

Lahkomiselno igranje s puško.

Dne 6. oktobra po noči so v Soderžu, okraj Slovenska Bistrica, fantje po vinogradih stražili z dvema lovskima puškama. Eno so izstrelili, drugo pa ne. Ko so potem pred neko kletjo sedeli in se šalili, je vzel 28letni posestniški sin Jernej Kapun puško — in misleč, da je izstreljena — sproži proti svojemu tovarišu Simonu Marguču. Vzel pa je pomotoma neizstreljeno in Marguč se je zvrnil in bil v par minutah mrtev. Kapun se je radi te malomarnosti zagovarjal pred okrožnim sodiščem, ki ga je obsodilo na 3 mesece strogega zapora.

—□—

ARKO COGNAC MEDICINAL

Usnjarska industrija d. d. na Bregu pri Ptujju

»PETOVIA«

Izdeluje vsakovrstno usnje, čevlje, fine in navadne, gamaše, torbice, listnice, denarnice in drugo fino galanterijo. Cene nizke, postrežba točna.

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke kupuje in prodaja 63

ANDREJ OSET, Maribor, Aleksandr. c. 57

Zahtevajte v vsaki

gostilni in v vsaki tobakarni

„NARODNI LIST“

Jadranska banka Beograd

Delniška glavica: Din. 60 milijonov. Rez. glavica: Din. 30 milijonov.

PODRUZNICE:

Bled
Cavtat
Celje

Dubrovnik
Hercegnovi
Jelsa

Jesenice
Korčula
Kotor

Kranj
Ljubljana
Maribor
Metković

Prevalje
Sarajevo
Split

Sibenik
Tržič
Zagreb

Amerikanski oddelek. Naslov za brzojave: JADRANSKA

Afiliirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

FRANK SAKSER STATE BANK: Cortlandt Street 82, New-York City.

BANKO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofogasta, Punta Arenas, Puerto Natalos, Porvenir.

Podpirajte
kulturene zavode!

Slavensko-Amerikansko trgovačko dioničko društvo u Zagrebu.

POZIV NA SUBSKRIPCIO!

Z osvojenjem in ujedinjenjem našega troimenega naroda zavzeli smo tudi v svetovnem trgovskem prometu važno mesto, in je edino do naših sposobnosti, da to mesto dostojno izpolnimo.

Kakor pa vzlic nesrečno za nas rešenega jadranskega vprašanja zavzemamo velik del vzhodne obale Jadrana, napotuje nas že zemljepisna karta, kje moramo v naši državi stvoriti emporije našega bodočega trgovskega razvoja, da zaigramo primerno vlogo tudi v svetovnem prometu izmene dobrin.

Pred veliko svetovno vojno bila sta na Jadranu zlasti 2 (dva) velika pristanišča Trst in Reka, ki sta koncentrirala v sebi vso pomorsko trgovino našega slovenskega juga, ter so ugledne naše domače tvrdke na teh tržiščih stekle sebi s svojim čestitim in marljivim delom svetoven glas. Vemo, da je vsa kolonialna trgovina šla preko teh pristanišč, ter oživljavala tako trgovski promet ostalih hrvatskih kakor tudi dalmatinskih manjših luk. Na ta način zadobili sta ti dve veliki pristaniški mesti važno vlogo tudi na vso kontinentalno trgovino našega slovenskega juga, pa je naš protivnik dobro vedel, da z odcepljenjem onih luk od našega živega telesa, a v pomankanju novih prikladnih središč na Jadranu, osigura sebi velik vpliv na odvodnico vsakega pomorskega naroda, na njegovo pomorsko trgovino in tako sebi ekonomski podjarmi mlado demokratsko državo, ki se dviga na nasprotni strani ponosnega Jadrana.

Siurmo je, da bi ta namera uspevala, da ni vsled probeude nekoliko vdanih in za narodno stvar zaslužnih sinov našega naroda iz Južne Amerike in ponosnega branitelja slovenskega Jadrana Dubrovnik, ter Splita in ostale Dalmacije došlo do projekta, da se osnuje veliko trgovsko delniško društvo, ki bo pod vidikom gori omejenih načel stvorilo protiutež ambicijam naših protivnikov, ter paraliziralo vpliv pod tujim jarmom stoječih mest na Jadranu.

Ne bi bili vredni naše narodne svobode in ekonomske samostalnosti, ko bi ta ideja začetnikov ne našla razumevanja in moralne in materialne podpore vseh narodnih ljudi.

Proizvodi naše domovine, s kojimi nas je božja previdnost obilno obdarila, in ki iščejo pota na svetovno tržišče, morajo prihajati na jim določeni kraj pod pristno jugoslovensko etiketo, ter vsemu kulturnemu inozemstvu dati dokaze naše trgovske zmožnosti in izvežbanosti kakor tudi izvrstnosti domačih proizvodov.

Ne sme se več zgoditi, da proizvodi naše bogate Jugoslavije, kakor les, cement, duhan, slive itd. prihajajo na svetovna tržišča s posredovanjem tujih prekupcev, ki bogate na račun naše neorientiranosti, da nam se potem še smejejo in z žulji našega naroda pridobljeno bogastvo upotrebijo za podpiranje političnih aspiracij, ki gredo za našim popolnim podjarmljenjem.

Podpisani osnujejo v to svrhu trgovsko društvo pod tvrdko:

SLAVENSKO-AMERIKANSKO TRGOVAČKO DIONIČKO DRUŠTVO

z osnovno glavnicu K 50,000.000.— (Din. 12,500.000.—) razdeljeno v 125.000 komadov delnic po K 400.— (Din. 100.—) nominalne vrednosti, od katerih izdajajo za sedaj javni subskripciji K 20,000.000.— (Din. 5,000.000.—) t. j. 50.000 komadov delnic, dočim se rok, tečaj in način emisije ostanka 75.000 komadov delnic s K 30,000.000.— (Din. 7,500.000.—) prepušča ravnateljstvu.

Novo osnovano trgovsko društvo pečalo se bo v zmislu nastopno razloženega:

1. S kupovanjem in prodajo ter uvozom in izvozom deželnih proizvodov, kolonialne robe in druge robe iz Jugoslavije v inozemstvo, zlasti na prekomorska tržišča in obratno.

2. S podelovanjem in predelavanjem teh proizvodov po potrebi in industrijskim potom.

3. S podpiranjem ustvarjanja pogojev za kar najizdatnejši razvoj naše prekomorske trgovine, z otvoritvijo podružnic, agencij in zastopništev, dajanjem pojasnil o cenah, transportnih in carinskih vprašanjih.

4. Z osnovanjem parobrodarskih zvez z vsemi važnejšimi prekomorskimi tržišči.

5. Z vsemi strokami, ki so v zvezi s posli pod 1—4.

Za izvršitev ogromne te naloge organiziralo bo SLAVENSKO-AMERIKANSKO TRGOVAČKO DIONIČKO DRUŠTVO takoj po svojem osnutku podružnice v vseh važnejših trgovskih središčih naše države kakor v Beogradu, Ljubljani, Dubrovniku, Splitu, Sušaku, Bakru, Sarajevu in kjerkoli se za to pokaže potreba ter takoj prešlo na dejansko delo.

Pogoji subskripcije so sledeči.

1. Javni subskripciji prepuščenih K 20,000.000.— (Din. 5,000.000.—) delniške glavnic, odnosno 50.000 komadov delnic po K 400.— (Din. 100.—) se morejo vpisati in vplačati:

V JUGOSLAVIJI:

pri „SLAVENSKI BANKI D. D.“ v Zagrebu, Ljubljani, Beogradu, Bjelovaru, Brodu ob/S., Celju, Dubrovniku, Gornji Radgoni, Kranju, Mariboru, Murski Suboti, Osijeku, Somboru, Sušaku, Sabcu, Šibeniku, Velikovu, Vršcu, ter njenih ekspoziturah v Monoštoru, Škofji Loki,

pri „JUGOSLAVENSKI INDUSTRIJSKI BANKI“ v Splitu,

pri „ZADRUŽNI BANKI“ v Splitu,

pri „HRVATSKI ŠTEDIONICI“ v Kotoru.

V JUŽNI AMERIKI:

pri Agenciji SLAVENSKE BANKE za Argentinijo v Buenos Airesu,

pri Podagenciji SLAVENSKE BANKE za Argentinijo, Rosario de Sta Fe (Kuća Jakas, Kokić i Ivančić,

pri JUGOSLAVENSKI BANKI za Chile v Valparaisu, Antofagasti, Punta Arenasu, Porveniru i Natalesu, (Chile) ter

pri Poverjeništvu SLAVENSKE BANKE v Limi za republiko Peru (gosp. Anton Ciurlizza),

v Oruru za republiko Bolivijo (gosp. Ivan Dubravčić),

v Antofagasti za republiko Chile (gosp. Ivan Soljančić),

v Valparaisu „ „ „ (gosp. Nikola Vodnizza),

v Punta Arenasu za republiko Chile (gosp. Miroslav Scholz),

v Santiagu „ „ „ (gosp. Radovan Ježić).

V SEVERNI AMERIKI:

pri GUARANTY TRUST COMPANY, New-York,

pri EMIL KISS, Banke New-York,

pri DEPOSITORS SAVINGS & TRUST COMPANY, Akron, O.

pri FARMER TRUSAT & MORTGAGE COMPANY, Johnstown, Pa.,

pri UNION TRUST COMPANY, Cleveland, O.,

pri FARMERS & MERCHANTS NATIONAL BANK, Los Angeles, Cal.

2. Rok subskripcije traje od dne 10. novembra do dne 15. decembra 1922., za Južno in Severno Ameriko od dne 10. novembra 1922. do dne 15. februarja 1923.

3. O priliki vpisa delnic mora vsak podpisnik vplačati K 450.— (Din 112:50) po delnici (K 50.— (Din 12:50) za državne pristojbine in stroške utemeljenja).

4. O učinjenih vplačilih izdajajo podpisana mesta blagajniška potrdila, ki se bodo naknadno izmenjala z izvornimi delnicami društva.

5. Pravo repartitije podpisanih in vplačanih delnic, kakor tudi sklic konstituirajoče glavne skupščine z dnevnim redom v zmislu predpisa trgovskega zakona pridržujejo si podpisani utemeljitelji.

Podpisniki iz obeh delov Amerike morejo protivrednost podpisanih delnic nakazati tudi v tujih plačilnih sredstvih (čekih na London, Pariz, New-York), v katerem primeru bo SLAVENSKA BANKA D. D. v Zagrebu vršila razmeno ter prebitek odobrila podpisnikom na posebnem bankovnem tekočem računu, a na njihovo svobodno razpolago.

V Zagrebu, dne 10. novembra 1922.

Utemeljitelji

„Slavensko-Amerikanskog trgovačkog dioničkog društva“:

Slavenska Banka d. d.
Zagreb.

Jugoslavenska industrijska
banka d. d.
Split.

Vladimir Arko
tvornica in rafinerija špirita, likerja
in konjaka
Zagreb.

Banaz i Rusko
Dubrovnik.

Miguel Mihanovich
brodnik
Buenos Aires (Argentiniya).

I. Miculinich i drugovi
Lima (Perú).

Dr. Andro Svilokos
konzul Jugoslavije.
Valparaiso, Chile.

Jakas, Kokić i Ivančić
Rosario de Sta Fe (Argentiniya).

Jugoslavenska šumska
industrija d. d.
Zagreb.

Zagrebačka tvornica bačava
d. d.
Zagreb.

Sardina d. d.
Split.

Nikola Rendić, posjednik
Supetar n/ Braču.